



บทที่ 1

บทนำ

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีคนงานอพยพไปทำงานต่างประเทศมาก โดยเฉพาะประเทศแถบตะวันออกกลาง ในช่วงระยะเวลา 7-8 ปีที่ผ่านมาจำนวนของคนงานที่ไปทำงานในประเทศแถบตะวันออกกลางมีเพิ่มขึ้นสูงมาก จากสถิติของกรมแรงงาน ปรากฏว่า ในปี พ.ศ. 2525 มีจำนวน 104,313 คน (กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย, 2525 : 18) และในปี พ.ศ. 2529 มีจำนวน 314,937 คน (กรมแรงงาน, 2530 : 2) แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานประเภทช่างฝีมือและกึ่งฝีมือ (Skilled and semi-skilled) การที่จำนวนของคนงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นนี้ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการสนับสนุนของรัฐบาลในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529 ที่สนับสนุนให้คนงานอพยพไปทำงานในประเทศแถบตะวันออกกลางมากขึ้น เพื่อมุ่งผลในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และแก้ปัญหาการว่างงานในประเทศ แรงดึงดูดที่สำคัญคือ การมีรายได้สูงกว่ารายได้จากการทำงานในประเทศไทย ซึ่งสาเหตุดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ พิรเทพ รุ่งชีวิน และสุชาย ปิยภัณฑ์ (2525 : 3) ที่กล่าวว่า เนื่องจากค่าครองชีพสูงขึ้น และภาวะการผลิตภาคเกษตรที่ตกต่ำในหลายปีมีส่วนทำให้คนไทยจำนวนไม่น้อยที่ต้องแสวงหาแหล่งที่จะให้รายได้สูงทั้งภายในและต่างประเทศ

ประโยชน์ที่ได้จากการที่คนงานไปทำงานในประเทศแถบตะวันออกกลางได้แก่ ผลดีทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนและประเทศ จากการศึกษาของ สุมาลี บิทยานนท์ และ วัฒนา จันเจริญ (2526 : 95) พบว่า ประโยชน์ต่อครัวเรือนที่สำคัญคือ ช่วยยกระดับรายได้ และความเป็นอยู่ของคนงานและครอบครัวให้สูงขึ้น อันเป็นผลให้อำนาจซื้อสินค้าของครัวเรือนสูงขึ้น ส่วนใหญ่ครัวเรือนที่มีสมาชิกไปทำงานระยะหนึ่งแล้วจะมีระดับความเป็นอยู่ดีขึ้น ส่วนผลดีต่อส่วนรวมคือ การบรรเทาปัญหาการว่างงานภายในประเทศ ลดปัญหาดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ และช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าที่คนงานโบททานานในประเทศแถบตะวันออกกลาง จะให้ประโยชน์มากมายดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ก็มีปัญหาตามมาเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวคนงานเอง เช่นการถูกหลอกลวงต้มตุ๋นจากบริษัทจัดหางาน ซึ่งทำให้คนงานส่วนนี้ถูกซ้ำเติมให้ยากจนลงกว่าเดิม ปัญหาการปรับตัวเมื่อไปอยู่ในต่างประเทศ ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวของคนงาน โดยเฉพาะครอบครัวที่มีคนงานเป็นหัวหน้าครอบครัว นับตั้งแต่ปัญหาการขาดความรัก ความอบอุ่นของสมาชิกในครอบครัว ขาดผู้นำในการตัดสินใจ ความประพฤติน่าเชื่อถือในเรื่องการใช้จ่ายที่มีลักษณะฟุ่มเฟือยในครอบครัว ความห่างเหินและความว้าวุ่นทำให้แม่บ้านกระทำการ "คบชู้" (พีรเทพ รุ่งชีวิติน และคณะ 2526 : 13) ซึ่งเป็นที่มาของสำนวน "ไปเสียนา มาเสียเมีย" และนำไปสู่ปัญหาการแตกแยกในครอบครัวหรือปัญหาอาชญากรรมในที่สุด ซึ่งตามแนวคิดเรื่องโครงสร้าง-หน้าที่ มองสังคมทั้งหมดว่าเป็นระบบซึ่งประกอบด้วยระบบย่อยต่าง ๆ ระบบย่อยเหล่านี้ จะทำหน้าที่ในส่วนของตัวเองไปกับหน้าที่ของระบบย่อยอื่น ๆ อันเป็นผลให้สังคมอยู่ได้ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงในระบบย่อยระบบหนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบอื่น ๆ ระบบย่อยเหล่านี้ ต้องพยายามปรับตัวเองเพื่อให้ระบบสังคมดำเนินต่อไปได้ มิฉะนั้นสังคมจะเสียระบบและเกิดความวุ่นวาย (สนิท สมัครงการ, 2519 : 25-28) ในทางสังคมวิทยาถือว่าครอบครัวเป็นระบบหนึ่งในสังคม

การที่สามีโบททานานในต่างประเทศทำให้ตำแหน่งหัวหน้าครอบครัวหรือผู้นำครอบครัวว่างลง ดังนั้น ภรรยาจึงต้องรับหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัวแทนสามีเมื่อสามีโบททานานอยู่ต่างประเทศ ขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในฐานะภรรยาไปพร้อมกัน ภรรยาต้องดูแลรับผิดชอบสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนกิจการงานต่าง ๆ ในครอบครัวต้องตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ด้วยตัวเอง เกี่ยวกับเรื่องนี้ บุญเดิม โพธิ์ระ (2519 : 64) ได้ศึกษาพบว่า ในสมัยอยุธยาเมื่อผู้ชายต้องออกจากบ้านไปอยู่เวรรับราชการ ภรรยาต้องรับภาระกิจการงานของครอบครัวทุกอย่างแทนสามี ต้องดูแลความเป็นอยู่ของครอบครัวแทนสามี

จากการศึกษาของสุวรรณี จิตตราวุฒิเคราะห์ พบว่า เมื่อผู้ชายไปบวช 3 เดือน ผู้หญิงต้องรับภาระทำงานแทนหน้าที่ ซึ่งผู้ชายเคยทำ (อ้างถึงในอมรมา พงศาพิชัญญ์ (บรรณาธิการ), 2529 : 98)

กล่าวได้ว่า ในระหว่างที่สามีทำงานอยู่ต่างประเทศ ภรรยาต้องมีบทบาทเพิ่มขึ้นจากเดิม แต่จากผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยที่ผ่านมาสอดคล้องกันในแง่ที่ว่า สตรีไทยมีบทบาทที่แท้จริงสูงกว่าบทบาทที่คาดหวัง แต่มีสถานภาพที่แท้จริงต่ำกว่าสถานภาพที่คาด

หวัง ถึงแม้เมื่อเปรียบเทียบกับสตรีในเอเชียด้วยกันแล้ว สตรีไทยมีสถานภาพในระดับสูง แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายไทยด้วยกันแล้ว สตรียังมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ชาย

### วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ต้องการศึกษากว่า การที่สามีโบทํานานในประเทศแถบตะวันออกเฉียง จะมีผลทำให้สถานภาพและบทบาทของภรรยาในครอบครัวเพิ่มขึ้นอย่างไรบ้าง
2. ต้องการศึกษากว่า การที่สามีโบทํานานในประเทศแถบตะวันออกเฉียง จะมีผลทำให้สถานภาพและบทบาทของภรรยาในชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างไรบ้าง

### ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาถึงการเพิ่มขึ้นของสถานภาพและบทบาทของสตรี อันเนื่องมาจากการที่สามีโบทํานานในประเทศตะวันออกเฉียงนี้ได้แบ่งกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่สามีโบทํานานในประเทศตะวันออกเฉียงยังไม่กลับ และกลุ่มที่สามีกลับมาแล้ว โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง 2 กลุ่ม เพื่อต้องการทราบว่า สถานภาพและบทบาทที่เปลี่ยนไปนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวโดยเฉพาะช่วงที่สามีโบทํานานอยู่ที่ตะวันออกเฉียงเท่านั้น เมื่อสามีกลับมาแล้วก็กลับมีสภาพเหมือนเดิม หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงถาวร จึงต้องเปรียบเทียบ 2 กลุ่ม และเปรียบเทียบช่วงก่อนสามีโบทํานานตะวันออกเฉียง ช่วงที่สามีโบทํานานอยู่ในตะวันออกเฉียง และช่วงที่สามีกลับมาแล้ว โดยจะศึกษาในขอบเขตต่อไปนี้

#### 1. สถานภาพและบทบาทในครอบครัว

- 1.1 ศึกษาการเพิ่มบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของภรรยาที่มีต่อครอบครัว เช่น การเลี้ยงดูบุตร เป็นตัวแทนของครัวเรือนในการเข้าร่วมประชุมของหมู่บ้าน เป็นต้น
- 1.2 ศึกษาการใช้อำนาจในการตัดสินใจของภรรยา เช่น การตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาของบุตร การตัดสินใจในการซื้อของที่มีราคาแพง โดยจะศึกษาว่า ในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ นั้น ภรรยาสามารถตัดสินใจเองโดยไม่ต้องปรึกษาสามี หรือสมาชิกในครอบครัว และการตัดสินใจได้รับการยอมรับจากสมาชิกในครอบครัว

1.3 ศึกษาถึงระดับฐานะทางเศรษฐกิจ และฐานะการกินอยู่ของครอบครัวที่น่าจะดีขึ้นหลังจากสามปีที่ผ่านมาในประเทศไทยตอนกลาง เช่น การมีอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน มีบ้านที่อยู่อาศัยที่มั่นคงถาวร การดูแลเอาใจใส่ต่อสุขภาพร่างกายของสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

1.4 ศึกษาถึงความสนใจข่าวสารจากสื่อมวลชนของภรรยา เพราะมีสื่อประเภทเครื่องรับวิทยุ โทรทัศน์ มากขึ้นซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยทำให้มีความรู้ ความคิดที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์บ้านเมืองมากขึ้น

## 2. สถานภาพและบทบาทในชุมชน

2.1 ศึกษาการให้ความร่วมมือ ความช่วยเหลือในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น กิจกรรมทางศาสนา ช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน และงานพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น

2.2 ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เพื่อดูว่าภรรยาจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็นต่อชุมชนมากขึ้น มีความคิดที่ทันสมัย มีความเชื่อมั่นตัวเองเพิ่มขึ้น ซึ่งจะดูได้จากการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม การแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม มีความคิดว่าผู้หญิงกับผู้ชายมีความสามารถเท่าเทียม เป็นต้น

## สมมติฐานการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา การเพิ่มขึ้นของสถานภาพและบทบาทของภรรยาในครอบครัวและที่มีต่อชุมชน เมื่อสามปีมาทำงานในประเทศไทยตอนกลาง ดังนี้

1. ฐานะการกินอยู่ของสมาชิกในครอบครัวดีขึ้น เมื่อสามปีมาทำงานในประเทศไทยตอนกลาง
2. ภรรยามีหน้าที่ และความรับผิดชอบในครอบครัวมากขึ้น เมื่อสามปีมาทำงานในประเทศไทยตอนกลาง
3. ภรรยามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในครอบครัวมากขึ้น เมื่อสามปีมาทำงานในประเทศไทยตอนกลาง
4. ภรรยาให้ความสนใจต่อข่าวสารจากสื่อมวลชนมากขึ้น เมื่อสามปีมาทำงานในประเทศไทยตอนกลาง

5. ปรารถนาให้ความสนใจในเรื่องการศึกษาของสมาชิกในครอบครัวและในชุมชนมากขึ้นเมื่อสามีไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง

6. ปรารถนาให้ความสนใจกิจกรรมทางศาสนา ในระดับครอบครัวและชุมชนมากขึ้น เมื่อสามีไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง

7. ปรารถนามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนมากขึ้น เมื่อสามีไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง

### ตัวแปรที่ศึกษา

ก) ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

- 1) ช่วงก่อนสามีไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางของกลุ่มที่สามียังไม่กลับ
- 2) ช่วงที่สามีทำงานอยู่ในประเทศตะวันออกกลางของกลุ่มที่สามียังไม่กลับ
- 3) ช่วงก่อนสามีไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางของกลุ่มที่สามีกลับมาแล้ว
- 4) ช่วงที่สามีทำงานอยู่ในประเทศตะวันออกกลางของกลุ่มที่สามีกลับมาแล้ว
- 5) ช่วงภายหลังที่สามีกลับจากประเทศตะวันออกกลางแล้วของกลุ่มที่สามีกลับมาแล้ว

ข) ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

1. การเปลี่ยนแปลงในหน้าที่ และความรับผิดชอบของภรรยาในครอบครัว
2. ความสำเร็จการตัดสินใจในครอบครัว
3. ระดับฐานะการกินอยู่
4. ความสนใจในข่าวสารจากสื่อมวลชน
5. ความสนใจในเรื่องการศึกษาของสมาชิกในครอบครัวและในชุมชน
6. ความสนใจในกิจกรรมทางศาสนา
7. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชน



## วิธีศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา

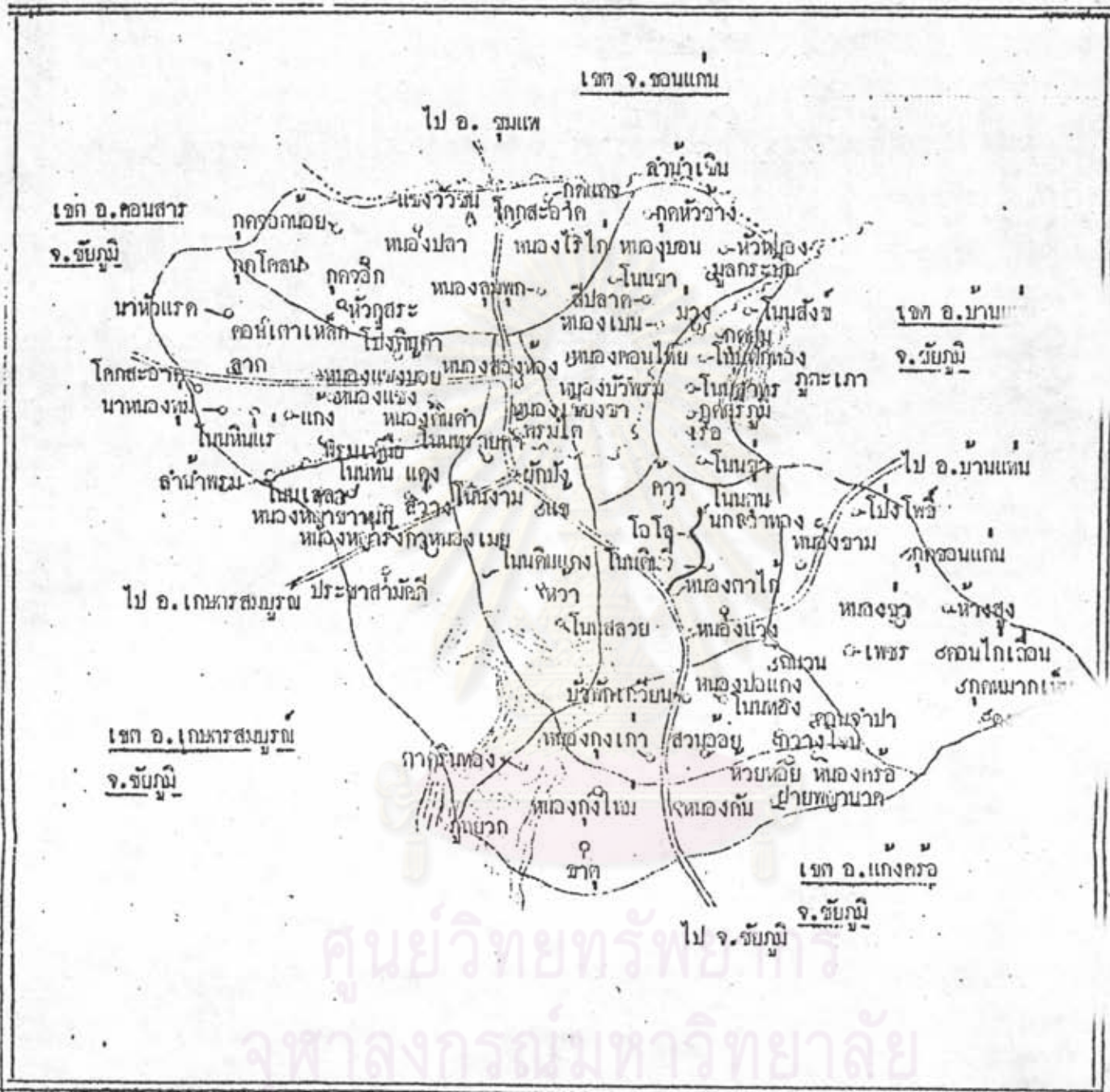
### ประชากรศึกษา

กลุ่มประชากรตัวอย่างในการศึกษาคือ ภรรยาของผู้ที่ไปทำงานประเทศ  
ตะวันออกกลาง ทั้งที่กำลังทำงานอยู่ประเทศตะวันออกกลาง และที่กลับมาแล้ว จำนวน 2  
หมู่บ้านคือ บ้านโธโล หมู่ที่ 1 ตำบลโธโล และบ้านสีปลาด หมู่ที่ 6 ต.หนองคอนไทย อําเภอกู  
เชียว จังหวัดชัยภูมิ เหตุผลที่เลือกประชากร 2 กลุ่มดังกล่าวเพราะ ต.หนองคอนไทย เป็น  
ตำบลที่มีผู้ไปทำงานประเทศตะวันออกกลางมากที่สุดในอําเภอกูเชียว และตำบลโธโล มีมาก  
เป็นอันดับสอง



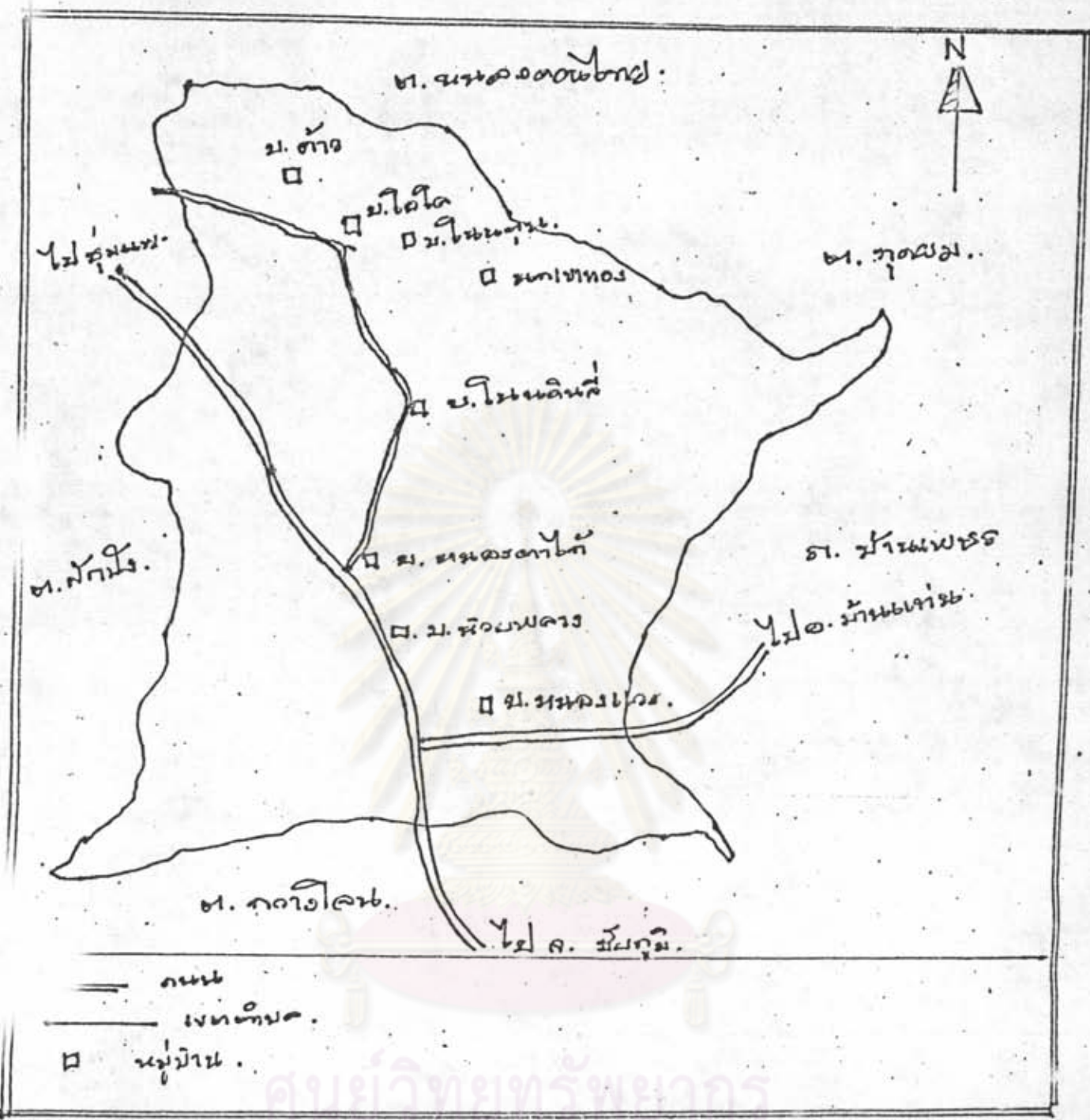
ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ



- == ถนนหนทาง (ลาดยาง)
- เส้นแบ่งเขตตำบล
- พนม
- ☞ ลำน้ำ
- ☞ ภูเขา

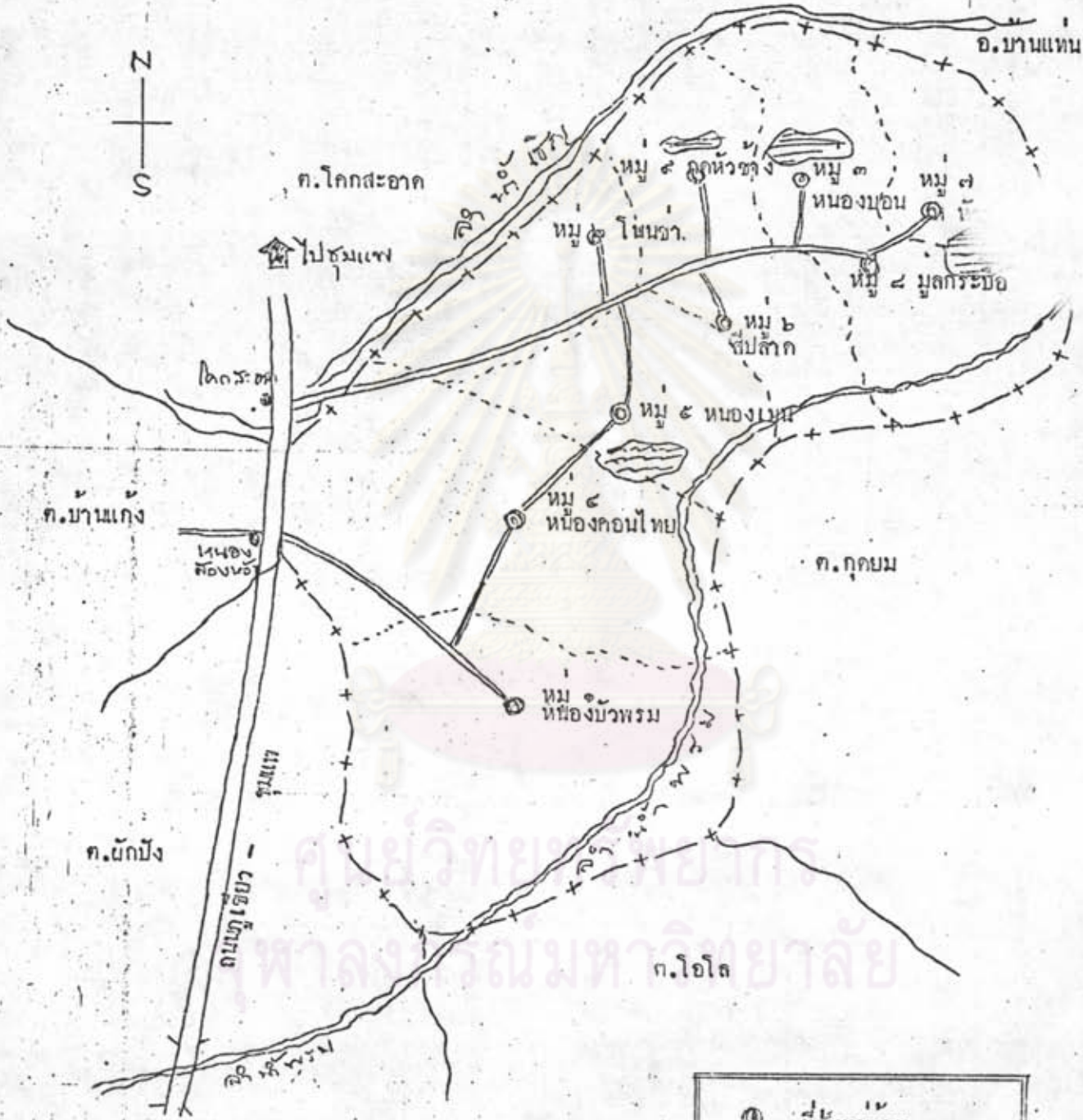
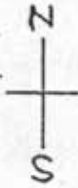
เจียน



แผนที่สังเขป ต. ท่าเรือ



แผนที่ตำบลหนองคอนไทย



①	ที่ตั้งหมู่บ้าน
—	ถนนลาดยาง
—	ถนนลูกรัง
+ + +	เขตตำบล
- - -	เขตหมู่บ้าน
~~~~~	ลำน้ำ
☞	หนองน้ำ
วัดและโรงเรียนมีทุกหมู่บ้าน	

Handwritten signature or initials.

### วิธีสัมภาษณ์

ในการเลือกหมู่บ้านนั้น ผู้วิจัยได้ติดต่อขอข้อมูลจากเจ้าหน้าที่แรงงานจังหวัด ชัยภูมิ ซึ่งได้สำรวจจำนวนผู้ที่ไปทำงานต่างประเทศทุกครัวเรือน ทุกหมู่บ้านในเขตจังหวัดชัยภูมิ แล้วเสร็จเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2530 หลังจากเลือกหมู่บ้านที่จะศึกษาแล้วได้ดำเนินการ ดังนี้

1. สอบถามผู้ใหญ่บ้านถึงครัวเรือนที่มีผู้ไปทำงานตะวันออกเฉียง
2. ใช้ทุกครัวเรือนที่มีผู้ไปทำงานตะวันออกเฉียงและแต่งงานแล้วก่อนไปทำงานเป็นเวลา 1 ปี

### วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

#### 1. ข้อมูลปฐมภูมิ รวบรวมจาก

1.1 การสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามซึ่งสร้างขึ้นเอง โดยแบ่งออกเป็น 2 ชุดคือ

1.1.1 ชุดที่หนึ่ง ใช้สัมภาษณ์แม่บ้านหรือภรรยาของครัวเรือน เพื่อศึกษาถึงลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด รายได้และรายจ่ายของครัวเรือน ลักษณะทางสังคมของสมาชิกในครัวเรือน และสถานภาพและบทบาทของภรรยาที่มีต่อครัวเรือนและชุมชน โดยจะถามเปรียบเทียบเหตุการณ์ตอนที่สามียังไม่ได้ไปทำงานต่างประเทศ ระหว่างที่สามีทำงานอยู่ต่างประเทศ และเมื่อสามีกลับจากทำงานต่างประเทศและกลับมาอยู่บ้านแล้ว

1.1.2 ชุดที่สอง ใช้สัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้านของทั้งสองหมู่บ้าน คือ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ครูใหญ่ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่อยู่ในหมู่บ้านนั้นตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป เพื่อสอบถามถึงลักษณะทั่วไปของประชากรในหมู่บ้าน ลักษณะทั่วไปของหมู่บ้าน การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านอันมีสาเหตุมาจากคนในหมู่บ้านไปทำงานต่างประเทศ

1.2 การสังเกต โดยสังเกตสภาพของบ้านเมือง และลักษณะทาง ภายภาพของชุมชนและครัวเรือนเพื่อนำมาพิจารณาประกอบกับการสอบถามจากชาวบ้านถึง สภาพต่าง ๆ ก่อนที่จะมีการไปทำงานต่างประเทศ อาทิเช่น สภาพของถนน วัด สภาพของที่อยู่อาศัย ตลอดจน ลักษณะการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ในระหว่างที่ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามเท่าที่จะสามารถสอบถามและสังเกตได้

## 2. ข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมจาก

2.1 หนังสือ วารสาร บทความ หนังสือพิมพ์ ตลอดจนเอกสารที่ เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สำคัญ

2.2 เอกสารของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น สภาพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฝ่ายวิชาการกรมแรงงาน แรงงานจังหวัดชัยภูมิ ศูนย์หนังสือสภาสตรีแห่งชาติ

### การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้การคำนวณอัตราส่วนร้อยละ และค่าเฉลี่ยเพื่อบรรยายลักษณะทั่วไปของข้อมูล เช่น การศึกษา อายุ ระดับการศึกษา เป็นต้น และเพื่ออธิบายถึงแบบแผนการมีรายได้ และรายจ่ายของครัวเรือน

2. ใช้การทดสอบค่า  $X^2$  (chi-Square) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงความแตกต่างของบทบาท และสถานภาพของภรรยาที่มีต่อครัวเรือนและมีต่อชุมชน ระหว่างช่วงก่อนสามีไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง ระหว่างสามีทำงานอยู่ในประเทศตะวันออกกลาง และเมื่อสามีกลับจากตะวันออกกลาง มาอยู่บ้านแล้ว

$X^2$  (Chi-Square) เป็นสถิติที่ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประเภทกลุ่มด้วยกัน โดยมีข้อสมมติพื้นฐานแต่ละชั้นกลุ่มของตัวแปรอิสระ ไม่มีผลแตกต่างกันต่อตัวแปรตาม

$$\text{สูตร } X^2 = \sum \frac{(O-E)^2}{E}$$

เมื่อ  $\Sigma$  = ผลรวมตั้งแต่ช่องแรกถึงช่องสุดท้าย  
 0 = ค่าเป็นจริง  
 E = ค่าคาดหวัง

### ขั้นตอนการทดสอบสมมุติฐาน

#### 1. ตั้งสมมุติฐานทางสถิติ

$$H^0 : \mu_1 = \mu_2 = \mu_3$$

$$H^1 : \mu_1 \neq \mu_2 \neq \mu_3$$

#### 2. สูตรสถิติที่ใช้ทดสอบ ในการศึกษาใช้ Chi-Square

3. กำหนดระดับความมีนัยสำคัญ เป็นการกำหนดระดับของความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ในการทดสอบสมมุติฐานในทางสถิติ ในการศึกษานี้ เลือกใช้ระดับความมีนัยสำคัญที่ 0.5

4. กำหนดบริเวณวิกฤต (Critical Region) ต้องเป็นไปตามระดับความมีนัยสำคัญ และอัตราความเป็นอิสระ (degree of freedom หรือ d.f.) ที่เหมาะสมตามขนาดของตาราง โดยมีสูตรคำนวณค่า d.f. คือ  $d.f. = (r-1)(c-1)$  เมื่อ

$r$  = จำนวนกลุ่มชั้นของตัวแปรที่อยู่แถวบน

$c$  = จำนวนกลุ่มชั้นของตัวแปรที่อยู่แถวตั้ง

โดยจะต้องหาค่าวิกฤตที่แสดงขอบเขตของบริเวณวิกฤตจากตารางสำเร็จรูป ซึ่งคำนวณมาจากตารางแจกแจงความน่าจะเป็นของตัวสถิติทดสอบตัวนั้น

#### 5. คำนวณค่า $\chi^2$ ตามสูตรสถิติที่ใช้ทดสอบ

6. สรุปผลการทดสอบ โดยการเปรียบเทียบค่าที่คำนวณได้ (ข้อ 5) กับค่าสถิติที่แสดงขอบเขตของบริเวณวิกฤต (ข้อ 4) ถ้าค่าที่คำนวณได้ มากกว่าค่าในตารางแสดงว่าตัวแปรอิสระก่อให้เกิดความแตกต่างต่อตัวแปรตาม หากค่าที่คำนวณได้น้อยกว่าค่าในตารางแสดงว่าตัวแปรอิสระไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างต่อตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญ

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพและบทบาทของสตรีที่สามีไปทำงานต่างประเทศ
2. เพื่อจะได้ทราบถึงผลกระทบจากการที่แรงงานไทย อพยพไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงในครอบครัวและในชุมชน
3. ผลการศึกษาที่น่าจะ เป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับสตรีไทยในชนบท

### นิยามคำแปร

#### นิยามปฏิบัติการ

1. ช่วงก่อนสามีไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางของกลุ่มที่สามียังไม่กลับมา หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกในครัวเรือน ลักษณะการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกในครัวเรือนในช่วงก่อนสามีเดินทางไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางครั้งแรกของกลุ่มประชากรตัวอย่าง กลุ่มที่สามียังไม่กลับมาจากประเทศตะวันออกกลาง
2. ช่วงที่สามีทำงานอยู่ในประเทศตะวันออกกลางของกลุ่มที่สามียังไม่กลับมา หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกในครัวเรือน ลักษณะการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกในครัวเรือนในระหว่างที่สามีทำงานอยู่ในประเทศตะวันออกกลางของกลุ่มประชากรตัวอย่าง กลุ่มที่สามียังไม่กลับมาจากประเทศตะวันออกกลาง
3. ช่วงก่อนสามีไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางของกลุ่มที่สามีกลับมาแล้ว หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกในครัวเรือน ลักษณะการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกในครัวเรือนในช่วงก่อนสามีเดินทางไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางครั้งแรกของกลุ่มประชากรตัวอย่างกลุ่มที่สามีเดินทางกลับมาจากประเทศตะวันออกกลางแล้ว
4. ช่วงที่สามีทำงานอยู่ในประเทศตะวันออกกลางของกลุ่มที่สามีกลับมาแล้ว หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกในครัวเรือน ลักษณะการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกในครัวเรือนในช่วงที่สามีทำงานอยู่ในประเทศตะวันออกกลางของกลุ่มประชากรตัวอย่างกลุ่มที่สามีกลับมาจากประเทศตะวันออกกลางแล้ว
5. ช่วงภายหลังจากที่สามีกลับมาจากประเทศตะวันออกกลางแล้วของกลุ่มที่สามีกลับมาแล้ว หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกในครัวเรือน ลักษณะการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกในครัวเรือนหลังจากสามีกลับมาจากประเทศตะวันออกกลางแล้วของกลุ่มประชากร



ตัวอย่างกลุ่มที่สามีกลับจากประเทศตะวันออกกลางแล้ว

6. การเปลี่ยนแปลงหน้าที่และความรับผิดชอบของภรรยา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงบทบาทของภรรยาทั้งในครั้งเรือนและในชุมชน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูบุตร การทำทาน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน

7. อำนาจการตัดสินใจในครัวเรือน หมายถึง การที่สมาชิกในครัวเรือนยอมรับการตัดสินใจของภรรยาเกี่ยวกับเรื่อง การใช้จ่ายในครัวเรือน การอบรมสั่งสอนบุตร การศึกษาของบุตร

8. ระดับฐานะการกินอยู่ หมายถึง ฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ซึ่งจะพิจารณาจากขนาดของการเป็นเจ้าของที่ดิน รายได้ของครัวเรือน ทรัพย์สินเครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวก สภาพของที่อยู่อาศัย และการเอาใจใส่สุขภาพอนามัยของสมาชิกในครัวเรือน

9. ความคาดหวังในการศึกษาของบุตร หมายถึง ระดับการศึกษาของบุตรที่ต้องการให้บุตรได้เรียนจนจบชั้นสูงสุด

10. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา หมายถึง การกระทำเพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางศาสนา และพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ คือการบริจาคเงินและสิ่งของ การเข้าวัดทำบุญ ตักบาตร

11. ต่างประเทศ หมายถึง ประเทศในแถบตะวันออกกลางที่มีแรงงานไทยไปทำงานอยู่ อันได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย อิรัก ลิเบีย คูเวต และแอลจีเรีย

1. ฐานะการกินอยู่ของสมาชิกในครัวเรือน หมายถึงสภาพความเป็นอยู่ ตลอดจนฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ซึ่งพิจารณาจากการถือครองที่ดิน รายได้ ทรัพย์สินเครื่องใช้ในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายเรื่องเสื้อผ้า การพักผ่อน การรักษาพยาบาล ลักษณะห้องน้ำ สภาพที่อยู่อาศัย และเครื่องตกแต่งบ้าน

2. การเปลี่ยนแปลงหน้าที่และความรับผิดชอบของภรรยา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงบทบาทของภรรยาทั้งในครัวเรือนและในชุมชน โดยศึกษาจากการอบรมสั่งสอนบุตร ผู้ทำหน้าที่เก็บเงินในครัวเรือน ผู้ช่วยทำทานในไร่ นา และการเป็นตัวแทนสมาชิกในครัวเรือนในการเข้าร่วมประชุมในหมู่บ้าน

3. อำนาจการตัดสินใจในครัวเรือน หมายถึง การที่ภรรยาเป็นผู้ที่อำนาจที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในครัวเรือนโดยเด็ดขาด โดยศึกษาจากการตัดสินใจเกี่ยวกับศึกษาของบุตร เกี่ยวกับการใช้จ่ายในครัวเรือน การซื้ออุปกรณ์การเกษตร และการยอมรับการตัดสินใจจากสมาชิกในครัวเรือน

4. ความสนใจในการศึกษาของสมาชิกในครอบครัวและในชุมชน หมายถึง การที่ภรรยาให้ความสนใจและให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว และเรื่องการศึกษาในชุมชนมากขึ้น โดยศึกษาจากระดับการศึกษาที่ต้องการให้บุตรเรียนจนสำเร็จ การแสดงทัศนะเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาของบุตร ความคิดเห็นเกี่ยวกับการขยายชั้นเรียน การให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในชุมชน และปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร

5. ความสนใจในกิจกรรมทางศาสนา หมายถึง การกระทำเพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางศาสนาและการเข้าร่วมในพิธีกรรมทางพุทธศาสนา โดยศึกษาจากการทำบุญตักบาตร การให้ความช่วยเหลือวัดในชุมชน จำนวนเงินที่บริจาคช่วยเหลือกิจกรรมทางศาสนาและการแสดงทัศนะต่อพุทธศาสนา

6. ความสนใจในข่าวสารจากสื่อมวลชน หมายถึง การที่ภรรยาให้ความสนใจคอยติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ คือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ตลอดจนการสนทนาพูดคุยกับเพื่อนบ้าน โดยศึกษาจากแหล่งที่ได้รับข่าวสารการชมโทรทัศน์ รายการโทรทัศน์ที่ชมบ่อยที่สุด การฟังวิทยุ รายการวิทยุที่ชอบฟังมากที่สุด การอ่านหนังสือพิมพ์ บทความในหนังสือพิมพ์ที่ชอบอ่าน และการสนทนากับเพื่อนบ้าน

7. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชน หมายถึง การที่ภรรยามีบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนโดยศึกษาจากทัศนะของสมาชิกในชุมชนต่อภรรยา การให้ความช่วยเหลือกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน กลุ่มกิจกรรมที่เข้าเป็นสมาชิก ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม การแสดงความคิดเห็นระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม ปฏิกริยาของสมาชิกกลุ่มต่อการแสดงความคิดเห็นและทัศนะที่มีต่อการที่มีสตรีเป็นผู้นำชุมชน

ศูนย์วิทยุทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย